

Ettersending til UU 43/15 Høyring – endring i lov om universitet og høyskoler

Til

Faste medlemmer og varamedlemmer i Utdanningsutvalget

Kunnskapsdepartementet har 05.11.2015 sendt ut til høyring i sektoren forslag til endringer i forskrift om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i høyere utdanning og fagskoleutdanning (studiekvalitetsforskriften). Høringsfristen er 3 måneder, slik at neste møte i utvalget finner sted først etter at høringsfristen er gått ut. Utdanningsdirektøren har derfor vurdert at dette høringsforslaget kan tas inn som del av sak UU 43/15 om høringen av departementets forslag til endringer i universitets- og høyskoleloven. Utdanningsdirektøren foreslår at dette gjøres på følgende måte:

- Departementets høringsnotat følger vedlagt (og legges inn i sakens dokumenter i p360 og på utvalgets nettside på intranettet).
- Utdanningsdirektøren gir i møtet en kort oversikt over hovedtrekkene i de foreslåtte forskriftsendringene, med spesiell vekt på utvalgets arbeidsområde, som del av saksframlegget.
- Det henstilles til utvalgets medlemmer om at også forslaget til endring av studiekvalitetsforskriften ivaretas i utvalgets drøfting av saken.
- Utdanningsdirektøren foreslår at følgende vedtakspunkt legges til i vedtaket:
 - *«Utdanningsutvalget ber utdanningsdirektøren bidra til at institusjonens hørings svar angående departementets høringsnotat av 05.11.2015 om endringer i studiekvalitetsforskriften reflekterer de synspunkt som framkom under møtet.»*

Utdanningsdirektøren peker samtidig på den adgang utvalgets medlemmer har til å bidra i høringsprosessen gjennom universitetets ordinære linjebaserte høringsbehandling.

Høringsnotat – forslag til endringer i forskrift om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i høyere utdanning og fagskoleutdanning

1. Innledning

Kunnskapsdepartementet sender på høring forslag om endring av forskrift om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i høyere utdanning og fagskoleutdanning (studiekvalitetsforskriften). Endringsforslaget er en del av oppfølgingen av Meld.St. 18 (2014–2015) *Konsentrasjon for kvalitet* Strukturreform i universitets- og høyskolesektoren, heretter omtalt som strukturmeldingen. Formålet med strukturmeldingen er å legge til rette for økt kvalitet i høyere utdanning og forskning. Regjeringen varsler i stortingsmeldingen at den ville sette i gang en prosess for økte krav til etablering av master- og doktorgradsprogrammer. Regjeringen gir samtidig uttrykk for at den vil fortsette med ordningen med at institusjonene kan søke om å endre institusjonskategori, men stramme inn kravene for akkreditering som vitenskapelig høyskole og universitet. Stortinget har gitt sin tilslutning til dette, jf. Innst. 348 S (2014–2015), men påpeker betydningen av effektive søknadsprosesser hos Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen (NOKUT). Departementet og NOKUT vil legge til rette for effektive og smidige søknadsprosesser samtidig som faglige hensyn ivaretas på best mulig måte.

Forslag til endring av studiekvalitetsforskriften er videre en del av regjeringens arbeid for å styrke NOKUTs arbeid med å heve kvaliteten i høyere utdanning, jf. punkt 12 i Sundvolden-plattformen. NOKUT har initiert et arbeid for å utvikle en nasjonal strategi for utdanningskvalitet og ny modell for tilsyn med høyere utdanning. Målet med dette arbeidet har vært å styrke NOKUTs bidrag til kvalitetsheving i universitets- og høyskolesektoren. NOKUT tar sikte på å effektivisere akkrediterings- og tilsynsmodellen og legge til rette for mer målrettet tilsyn med kvaliteten i allerede akkrediterte studier på alle nivåer. Som et ledd i dette arbeidet ble det opprettet en ekstern referansegruppe med representanter fra Universitets- og høyskolerådet, Norsk studentorganisasjon og NOKUT, i tillegg til eksperter på tilsynsarbeid. Departementet sendte forslag til endringer som gjelder bestemmelser i universitets- og høyskoleloven om NOKUTs akkrediterings- og tilsynsarbeid, på høring 16. september 2015.

Departementets forslag til skjerpede krav til akkreditering av master- og doktorgradsstudier, vitenskapelig høyskole og universitet er utarbeidet i dialog med Norges forskningsråd og NOKUT. Forslag til endringer i studiekvalitetsforskriften omtales nedenfor. Se vedlegg 1 med tabell som gir oversikt over gjeldende bestemmelser og endringsforslag, og vedlegg 2 med skjematisk oversikt over endringsforslagene.

Parallelt med prosessen med å skjerpe krav til akkreditering av institusjoner og studier, og å styrke NOKUTs arbeid med kvalitet i utdanningen, arbeider regjeringen med en rekke tiltak for å øke kvaliteten i høyere utdanning og forskning. Blant annet tar regjeringen sikte på å legge frem en stortingsmelding om kvalitet i høyere utdanning våren 2017.

2. NOKUTs tilsynsvirksomhet og oppnevning av sakkyndige

2.1 Gjeldende rett

NOKUTs rolle er blant annet å kontrollere at institusjoner etterlever krav i lover og forskrifter. NOKUTs oppgaver og myndighet er regulert i universitets- og høyskoleloven § 2-1. NOKUT behandler søknader fra høyskoler om ny institusjonskategori som akkreditert høyskole, vitenskapelig høyskole eller universitet og akkrediterer nye studietilbud. I tillegg gjennomfører NOKUT to typer tilsyn. For

det første fører NOKUT tilsyn med institusjonenes systematiske kvalitetsarbeid. For det andre fører NOKUT tilsyn med eksisterende institusjoner og studietilbud. Nærmere bestemmelser om NOKUTs tilsynsarbeid følger av § 1-3 i studiekvalitetsforskriften.

Oppnevning av sakkyndige er regulert i § 1-7 i studiekvalitetsforskriften. NOKUT oppnevner sakkyndige til å gjennomføre

- evalueringer av universiteter og høyskoleers kvalitetssikringssystem, jf. § 2-2 i studiekvalitetsforskriften
- evalueringer i forbindelse med søknader om akkreditering av studier og institusjoner og revidering av akkreditering, jf. forskriftens kapittel 3, og
- for å gi anbefaling om godkjenninger av utdanninger eller tilbydere i fagskoleutdanningen etter forskriftens kapittel 5.

NOKUT oppnevner også sakkyndige til å gjennomføre evalueringer av betydning for å kunne bedømme kvaliteten i høyere utdanning. Videre fastsetter NOKUT kriterier for de sakkyndiges kompetanse og for oppnevning av disse, i tillegg til de sakkyndiges mandat. NOKUT fastsetter nærmere bestemmelser om saksbehandlingen.

2.2 Bakgrunn for endringsforslaget

Gjeldende bestemmelse krever at NOKUT oppnevner sakkyndige for å gjennomføre alle typer tilsyn med studietilbud og institusjoner. Regjeringen ønsker at NOKUTs bidrag til kvalitetsheving i sektoren skal styrkes gjennom å effektivisere NOKUTs akkrediterings- og tilsynsmodell. I noen sammenhenger er oppnevning av sakkyndige unødvendig byråkratiserende og uhensiktsmessig. NOKUTs administrasjon er i flere tilfeller mer kompetent enn de sakkyndige til å gjøre vurderinger som ikke krever en særlig faglige kompetanse. Dette kan for eksempel være kvantitative krav og grunnleggende forutsetninger for akkreditering fastsatt i lovverket.

2.3 Departementets forslag og vurderinger

Departementet foreslår en presisering av bestemmelsen om NOKUTs tilsynsvirksomhet i § 1-3 i studiekvalitetsforskriften når det gjelder på hvilke områder og innenfor hvilke rammer NOKUT skal utføre akkrediteringer og tilsyn. Akkrediteringer og tilsyn skal bygge på universitets- og høyskoleloven med tilhørende forskrifter, og andre lover og forskrifter som er relevant for det aktuelle studietilbudet. Videre følger det eksplisitt av ordlyden, og av rollen som tilsynsorgan, at NOKUT selv avgjør når det er behov for å iverksette tilsyn med studietilbud og institusjoner.

Departementet foreslår videre en presisering av forskriftens § 1-7 om oppnevning av sakkyndige. NOKUT skal oppnevne sakkyndige for å gjennomføre evalueringer i forbindelse med tilsyn, jf. § 1-7 første ledd bokstav a til d, som lister opp hvilke oppgaver som forutsetter en sakkyndig faglig evaluering. NOKUT vurderer i det enkelte tilfelle om det er behov for å oppnevne sakkyndige for andre vurderinger. Forslaget innebærer at NOKUT kan gjennomføre tilsyn uten bruk av sakkyndige ved vurderingen av om klare, utvetydige krav i lov og forskrift er oppfylt. Eksempler kan være studentrettigheter, sammensetning av institusjonens styre og kvantitative krav. Hovedregelen skal fremdeles være at NOKUT oppnevner sakkyndige for å gjennomføre tilsyn med akkrediterte studietilbud og akkrediterte institusjoner. I de tilfeller der klare og utvetydige krav inngår i en skjønnsmessig vurdering skal NOKUT oppnevne faglige sakkyndige. Dette endringsforslaget skal bidra til at NOKUT kan gjennomføre mer målrettet tilsyn med kvaliteten i akkrediterte studier på alle nivå og i akkrediterte institusjoner.

3. Systematisk kvalitetsarbeid

3.1 Gjeldende rett

Universiteter og høyskoler er i universitets- og høyskoleloven § 1-6 pålagt å ha et tilfredsstillende internt system for kvalitetssikring. Dette kravet er utdypet i § 2-1 i studiekvalitetsforskriften. Her heter det blant annet at universiteter og høyskoler skal ha et system for kvalitetsarbeid som sikrer kontinuerlige forbedringer, gir tilfredsstillende dokumentasjon av arbeidet og avdekker sviktende kvalitet. Kvalitetssikringssystemet skal sikre og bidra til å utvikle kvaliteten i hele utdanningsvirksomheten og omfatte alle forhold som har betydning for studiekvaliteten.

Videre følger det av § 2-1 tredje ledd i universitets- og høyskoleloven at NOKUT skal evaluere institusjonenes system for kvalitetssikring. Studiekvalitetsforskriften gir utfyllende bestemmelser i § 2-2. Det skal ikke gå mer enn seks år mellom hver evaluering av den enkelte institusjons kvalitetssikringssystem. NOKUT skal fastsette en tidsplan for tilsynet og innhold i og omfang av evalueringen. Evalueringen skal være i samsvar med internasjonale krav og kunne ut i en tilråding av om systemet sett under ett er tilfredsstillende, og eventuelt angi områder der institusjonen bør videreutvikle systemet sitt. Dersom NOKUT finner at det foreligger vesentlige mangler ved kvalitetssikringssystemet, skal institusjonen gis en rimelig frist på inntil seks måneder til å rette opp forholdene.

3.2 Bakgrunn for endringsforslaget

NOKUT er snart inne i sin tredje runde med evaluering av institusjonenes kvalitetssikringssystem. Det er naturlig at tilsynets metodikk videreutvikles og at NOKUT undersøker bredere deler av det samlede kvalitetsarbeidet enn det som reflekteres i begrepet kvalitetssikringssystem. Departementet er enig med NOKUT i at tilsynsarbeidet bør bidra til at institusjonenes kvalitetsarbeid orienteres mot systematisk kvalitetsarbeid for hele utdanningsløpet. Med en slik tilnærming vil en kunne undersøke sammenhengen i institusjonenes kvalitetssystem og praksisen av dette.

NOKUT ønsker i det videre arbeidet at institusjonene fortsetter å ha oppmerksomhet rettet mot i hvilken grad kvalitetsarbeidet faktisk bidrar til å forbedre kvaliteten på institusjonenes studieprogram, og på kvaliteten på studentenes læring. Institusjonene bør særlig rette oppmerksomheten mot de faktorene som er avgjørende for at studenter opplever kvalitet i studietilbudet. NOKUT ønsker også å rette oppmerksomhet mot hvordan institusjonene forvalter fullmaktene sine, i hvilken grad forvaltningen av studieporteføljen er preget av kvalitetstenkning og i hvilken grad kvalitetsarbeidet er innrettet mot de viktigste faktorene for at studentene skal oppnå god læring på et høyt faglig nivå.

3.3 Departementets forslag og vurderinger

Departementet mener at det er riktig å dreie tilsynet fra evaluering av institusjonenes kvalitetssikringssystemer til et bredere tilsyn med institusjonenes samlede kvalitetsarbeid. Departementet foreslår derfor å endre forskriften slik at det fremgår tydelig at NOKUT har ansvar for å føre tilsyn med institusjonenes samlede kvalitetsarbeid. Departementet foreslår å bruke begrepet "kvalitetsarbeid" i stedet for "kvalitetssikringssystem", blant annet for å understreke at tilsynet både ser på i hvilken grad arbeidet legger til rette for, samt bidrar til å øke kvaliteten i studieprogrammene slik at studentene lærer mer, og de mer administrative kvalitetssikringsrutinene ved institusjonene, og bruken av disse. For å tydeliggjøre at NOKUT har ansvar for å føre tilsyn med kvalitetsarbeidet ved institusjonene, foreslår departementet at uttrykket "evaluere" erstattes med "føre tilsyn med". Tilsvarende foreslår departementet at forskriftens § 2-1 om institusjonens ansvar for kvalitetssikring endres, slik at det går klart frem at universiteter og høyskoler skal ha et kvalitetssikringssystem som skal sikre og videreutvikle kvaliteten i utdanningen.

I § 2-1 andre ledd foreslår departementet at det tas inn et krav om at institusjonenes kvalitetsarbeid skal være i tråd med kravene i Europeiske standarder og retningslinjer for kvalitetssikring i høyere utdanning. Kvalitetsarbeidet skal sikre og bidra til å utvikle kvaliteten i hele studietilbudet og omfatte alle forhold som har betydning for studiekvaliteten, jf. § 2-1 andre ledd.

Det er gjort en endring i § 2-1 andre ledd ved at tidligere formulering om praksisstudier er tatt ut. Praksisstudier, opptak, sensurarbeid og infrastruktur er eksempler på elementer som kan inngå i institusjonens kvalitetssikringssystem og danne grunnlag for kvalitetsarbeid. Listen er ikke uttømmende. Institusjonen er selv ansvarlig for sitt kvalitetsarbeid og fastsetter hvilke elementer som inngår i kvalitetssikringssystemet og kvalitetsarbeidet. Forslaget innebærer ikke en endring av gjeldende rett.

Videre foreslår departementet at det forskriftsfestes et krav om at institusjonene skal gjennomføre periodiske evalueringer av studietilbudene sine, jf. § 2-1 tredje ledd. Representanter fra arbeidslivet og studentene skal trekkes inn arbeidet med evalueringen, og resultatet av evalueringen skal være offentlig. Dette kravet samsvarer med Norges internasjonale forpliktelser nedfelt i The Standards and guidelines for quality assurance in the European Higher Education Area (ESG).

NOKUTs hjemmel for å fastsette utfyllende kriterier for institusjonenes kvalitetsarbeid foreslås videreført i et nytt fjerde ledd § 2-1. Setningsdelen *i samråd med sektoren* er tatt ut av bestemmelsen fordi den betraktes som overflødig. Forvaltningslovens bestemmelse om høring av forskrift anses som dekkende for å sikre innspill fra universitet og høyskoler.

I § 2-2 første ledd foreslår departementet at der NOKUT finner at det foreligger vesentlige mangler ved kvalitetsarbeidet eller kvaliteten, skal institusjonen gis en frist på inntil ett år til å rette opp forholdene. I § 2-2 andre ledd foreslår departementet at det åpnes for at NOKUT kan forlenge perioden mellom tilsynene med inntil to år i tilfeller hvor NOKUT finner at en institusjon har dokumentert særlig solid internt kvalitetsarbeid. Departementet vil presisere at et periodisk tilsyn med kvalitetsarbeidet kun hvert åttende år skal være vanskelig å oppnå, og være reservert for de institusjonene som utmerker seg. Et periodisk tilsyn hvert åttende år forutsetter at NOKUT i perioden mellom tilsynene på annen måte følger institusjonens kvalitetsutvikling eller gjennomfører annet type tilsyn ved institusjonen. Departementet foreslår videre at det tas inn et krav om at tilsynet skal være i tråd med europeiske standarder og retningslinjer for kvalitetssikring av høyere utdanning. I § 2-2 tredje ledd foreslår departementet å gi NOKUT adgang til å føre tilsyn med institusjonens kvalitetsarbeid gjennom å føre tilsyn med akkrediterte studietilbud ved institusjoner som har akkreditert studietilbud etter § 3-1. Dette gjelder kun små institusjoner uten institusjonsakkreditering der institusjonens virksomhet i praksis er ett eller noen få akkrediterte studietilbud.

4. Akkreditering av studier

4.1 Gjeldende rett

Akkreditering av studier er regulert i § 3-1 i studiekvalitetsforskriften. NOKUT har forskriftsfestet utfyllende kriterier som legges til grunn for akkreditering av studier. Ved akkreditering av doktorgrad skal studiet ha et fagmiljø tilsvarende minst åtte årsverk med førstestillingskompetanse, hvorav minst seks er i heltids kombinerte forsknings- og undervisningsstillinger og minst fire har professorkompetanse, jf. studiekvalitetsforskriften § 3-1 tredje ledd. Institusjonen må videre kunne dokumentere at den har kapasitet og rekrutteringspotensial til å knytte minst 15 doktorgradsstudenter til studiet i løpet av fem år etter oppstart. Institusjonen må kunne sannsynliggjøre at den over tid kan opprettholde et doktorgradsmiljø med minst 15 doktorgradsstudenter. Kravet om et doktorgradsmiljø med minst 15 doktorgradsstudenter gjelder

ikke for Samisk høgskole. Samisk høgskole må sikre at stipendiatene får et godt faglig miljø med høy kvalitet, blant annet gjennom forpliktende samarbeid med andre institusjoner.

4.2 Bakgrunn for endringsforslaget

I strukturmeldingen varsler regjeringen økte krav til etablering av master- og doktorgradsprogrammer. Formålet er å styrke og heve kvaliteten ved universiteter og høyskoler.

Det har lenge vært bekymring knyttet til etableringen av faglig smale master- og doktorgradsstudier, og om fagmiljøene som tilbyr utdanningene har tilstrekkelig forskningstyngde og kvalitet. Kvaliteten på master- og doktorgradsutdanningene avhenger av at utdanningene har base i solide fagmiljøer med aktiv forskning og utviklingsarbeid, bredde i kompetansen, og tilstrekkelig antall faglig ansatte og studenter. Ved utdanninger av høy kvalitet er det god sammenheng mellom utdanning og forsknings- og utviklingsarbeidet. Utdanningene er basert på oppdatert forskning, og bruker erfaringer fra forsknings- og utviklingsarbeid til å lære studentene vitenskapelig metode. Kompetansen i fagmiljøet bør spille bredden av fag studentene skal undervises i.

4.3 Departementets forslag og vurderinger

Strukturmeldingen lister opp fem tiltak (punktene 1-5 under) som skal skjerpe kravene til nye og etablerte master- og doktorgradsstudier. Under hvert av tiltakene er det satt opp kulepunkter som beskriver vurderinger som ligger til grunn for departementets forslag til nye skjerpede kriterier.

- 1) Master- og doktorgradsutdanninger skal være faglig brede
 - For doktorgradsstudier - ved å sette krav til bredde i studietilbudene på lavere og høyere grads nivå innenfor doktorgradsområdet vil en kunne sikre en bred utdanning. Fagmiljøet tilknyttet et doktorgradsstudium skal ha dybde og bredde innen alle vesentlige deler av doktorgradsstudiet slik at doktorgradskandidatene kan delta aktivt i ulike faglige relasjoner og få innføring i ulike perspektiver.
 - For mastergradsstudier - ved å stille krav om at studiet skal ha en faglig bredde og at studentene skal få innføring i ulike perspektiver vil en kunne sikre en faglig bredde i mastergraden.
- 2) Master- og doktorgradsutdanninger kan kun etableres i allerede faglig sterke fagmiljøer med tilstrekkelig forskningstyngde og kvalitet
 - Fagmiljøene knyttet til begge nivå skal
 - ha høy faglig kompetanse innen utdanning, forskning eller kunstnerisk utviklingsarbeid og faglig utviklingsarbeid
 - vise til dokumenterte forskningsresultater på høyt internasjonalt nivå
 - vise til resultater fra samarbeid med andre fagmiljøer nasjonalt og internasjonalt
 - Doktorgradsstudier skal i tillegg ha minst
 - forskning som sikrer gjennomføring av doktorgraden på høyt vitenskapelig nivå
 - en sammensetning i fagmiljøet slik at doktorgradskandidatene kan delta aktivt i ulike faglige relasjoner og få innføring i ulike perspektiver.
- 3) Fagmiljøet skal dekke alle fag studenten undervises i
 - mastergradstudiet skal være tilknyttet et fagmiljø med høy kompetanse innen alle deler av studiet
- 4) Antallet studenter på programmet må være tilstrekkelig
 - For doktorgradsstudier kreves at det er

- rekrutteringspotensial til å ta opp minst 15 stipendiater til studiet i løpet av fem år etter oppstart.
- mulig å opprettholde et doktorgradsmiljø med minst 15 stipendiater over tid.

Kravene til akkreditering av studier foreslås nedfelt i fire paragrafer; § 3-1 har generelle krav, mens spesielle krav til mastergradstudier (§ 3-2), doktorgradsstudier (§ 3-3) og kunstnerisk stipendiatprogram (§ 3-4) er regulert i egne paragrafer.

Akkreditering av studietilbud § 3-1

Institusjoner akkreditert som høyskole, vitenskapelig høyskole eller universitet kan selv akkreditere studietilbud innenfor de fagområdene der institusjonen har fullmakt, jf. universitets- og høyskoleloven § 3-3. Av forslaget til § 3-1 første ledd følger at alle akkrediterte institusjoner skal legge krav i kapittel 3 i studiekvalitetsforskriften til grunn når institusjonen etablerer studier på grunnlag av egen fullmakt. Departementet ønsker å gjøre det tydelig at selvakkrediteringsretten innebærer at institusjonene før etablering av nytt studietilbud, må vurdere studietilbudet ut fra de samme standarder og kriterier som NOKUT benytter ved akkreditering av nye studietilbud. Institusjonens vurderinger skal dokumenteres.

Tredje ledd i § 3-1 gjelder for institusjoner som ikke tidligere har gitt akkrediterte studietilbud, og er en videreføring av § 3-1 første ledd i gjeldende forskrift. Først når NOKUT har gitt akkreditering av et studietilbud ved en slik institusjon, er institusjonen underlagt virkeområdet til universitets- og høyskoleloven og kan rettmessig benytte betegnelsen høyskole.

Etter § 3-1 sjuende ledd i gjeldende forskrift skal NOKUTs vedtak om akkreditering av doktorgradsstudier, stipendiatprogram og studietilbud på høyere grads nivå oversendes departementet for endelig godkjenning. Denne godkjenningsordningen gjelder bare statlige institusjoner. Hensyn til effektivitet og likebehandling av private og statlige institusjoner tilsier at departementet bør gi slipp på denne godkjenningsmyndigheten. Kunnskapsdepartementet foreslår derfor å avvikle denne ordningen. Private og statlige institusjoner må fremdeles søke Kunnskapsdepartementet om retten til å tildele grader, yrkesutdanninger og titler, jf. universitets- og høyskoleloven § 3-2 første ledd.

Akkreditering av mastergradsstudier § 3-2

Forslag til § 3-2 er ny og inneholder krav til akkreditering av mastergradsstudier. Det følger av forslag til § 3-2 første ledd at studietilbudet skal være definert og avgrenset. Departementet har lenge vært bekymret for mange og smale studietilbud og foreslår et krav om at studietilbud skal ha "tilstrekkelig faglig bredde". Et studietilbud som dekker større deler av et fagområde vil være tilstrekkelig. Dette kan for eksempel være hele sosiologifaget, mens et for smalt studium vil være bindestrefag som familiesosiologi eller arbeidslivssosiologi. Det skal tydelig fremkomme hvilke fag, disipliner og profesjoner studiet omfatter, og dermed også hva studiet ikke omfatter. NOKUT avgjør spørsmål om avgrensning av studiet og hva som kan anses for å være tilstrekkelig faglig bredde i et mastergradsstudium.

Departementet mener at alle mastergradsstudier skal tilbys av stabile fagmiljø som består av et tilstrekkelig antall ansatte med høy kompetanse innen utdanning, forskning eller kunstnerisk utviklingsarbeid og faglig utviklingsarbeid innen hele bredden av studiet. Dette inkluderer ansatte med veiledningskompetanse og kompetanse til å videreutvikle mastergradsstudiet. Fagmiljøet skal bestå av "ansatte med spesialisering i alle vesentlige deler" av studiet slik at studentene skal få "innføring i ulike perspektiver". Departementet sender på høring to alternative utkast til bestemmelse om bredde og antall ansatte i fagmiljøet:

- Alternativ 1 er et rent kvalitativt krav (et stabilt fagmiljø med tilstrekkelig antall ansatte med høy kompetanse innen hele bredden av studiet).
- Alternativ 2 er et kombinert kvalitativt og kvantitativt krav, der det kvantitative kravet kan fravikes når institusjonen kan dokumentere at fagmiljøet har tilstrekkelig kvalitet, bredde i kompetansen og er begrunnet i nasjonale hensyn.

Alternativ 1 forutsetter at det i hver enkelt tilfelle gjøres en vurdering av hva som er tilstrekkelig antall og nødvendig kompetansen i fagmiljøet. Det enkelte studiet vurderes ut fra studietilbudets organisering, antallet studenter, lærings- og undervisningsmetoder, og eksamens- og vurderingsordninger. For et bachelorgradsstudium i ingeniørfag kan et tilstrekkelig antall ansatte være flere personer, fordi studiet er satt sammen av flere fag og emner enn for eksempel et bachelorgradsstudium i italiensk.

Alternativ 2 setter et tydelig kvantitativt krav til et minimum antallet ansatte på et mastergradsstudium, det vil si en minste størrelse for et fagmiljø. En nedre grense for antall ansatte kan være et nyttig verktøy for institusjonene i deres arbeid med å planlegge, organisere og prioritere studietilbud med tilhørende fagmiljø. Minimumsgrensen gir institusjonene veiledning i arbeidet med å innrette studietilbudene på en måte som sikrer høy kompetanse på alle nivåer og innenfor hele studieporteføljen. Samtidig er departementet klar over at et minimumskrav til antall ansatte ikke kan være absolutt i alle tilfeller, fordi det kan ramme små miljøer med studietilbud begrunnet i nasjonale hensyn. For mange studietilbud kan det også være vanskelig å tilby en utdanning av høy kvalitet med kun tolv årsverk. Eksempler er bachelorgradsstudiet i sykepleie og den femårige grunnskolelærerutdanningene der studiene består av mange fag og emner som forutsetter et langt høyere antall ansatte i fagmiljøet.

Begge de to foreslåtte alternativene skal være en skjerping av gjeldende krav til størrelse og bredde på et fagmiljø. Departementet mener at alternativ 1 er å foretrekke fordi dette gir best fleksibilitet for institusjonene. Begge alternativene forutsetter imidlertid en operasjonalisering av kravet til fagmiljø. NOKUT fastsetter utfyllende kriterier om fagmiljøets størrelse og bredde. Kunnskapsdepartementet ønsker høringsinstansenes vurdering av de to alternativene.

Med hjemmel i universitets- og høyskoleloven og studiekvalitetsforskriften fastsetter NOKUT utfyllende kriterier i studietilsynsforskriften. Hva som er et godt nok fagmiljø vil være et sentralt spørsmål i NOKUTs arbeid med å videreutvikle kvaliteten i studietilbudene og i institusjonene. Kravene til fagmiljøet på et mastergradsstudium kan både være kvalitative og kvantitative.

Akkreditering av doktorgradsstudier § 3-3

Forslaget til § 3-3 er delvis ny og delvis en videreføring av § 3-1 tredje ledd i gjeldende forskrift. I § 3-3 første ledd er faglig bredde i studiene søkt ivaretatt gjennom krav til bredde i studietilbudene på lavere og høyere grads nivå innenfor området for doktorgraden. I §3-3 andre ledd er kravet til bredde ytterligere understreket ved at området for doktorgradsstudiet må utgjøre en vitenskapelig helhet. En kan dermed ikke etablere doktorgradsstudium kun i en spesialitet innenfor et område. Forslaget innebærer at et doktorgradsstudium i romfysikk ikke fyller breddekravet. For å etablere et tilstrekkelig bredt doktorgradsstudium må studiet bygge på en sammensetning av flere spesialiseringer innenfor fysikkfaget.

Fagmiljøet skal ha tilstrekkelig forskningstyngde og kvalitet. Departementet foreslår et krav til utdanning og forskning som "sikrer at doktorgradsstudiet kan gjennomføres på høyt vitenskapelig nivå". Et fagmiljø med tilstrekkelig kvalitet har blant annet dokumentert veiledningskompetanse og kompetanse til å videreutvikle det faglige innholdet i doktorgradsstudiet. Fagmiljøet skal vise til "dokumenterte forskningsresultater på høyt internasjonalt nivå og resultater fra samarbeid med

andre fagmiljøer nasjonalt og internasjonalt". Forslaget forutsetter at fagmiljøet er forskningsaktivt og jevnlig publiserer i anerkjente tidsskrifter. Fagmiljøet skal ha "dybde og bredde innen alle vesentlige deler av doktorgradsstudiet. Doktorgradskandidatene skal dermed kunne "delta aktivt i ulike faglige relasjoner og få innføring i ulike perspektiver".

Doktorgradsutdanninger skal kun etableres i allerede faglig sterke fagmiljøer. Her foreslås et krav om at fagmiljøet skal ha høy faglig kompetanse og kunne vise til dokumenterte forskningsresultater på høyt internasjonalt nivå. Fagmiljøet skal være "stabil og ha tilstrekkelig antall ansatte".

Departementet sender ut på høring to alternative utkast til bestemmelse om bredde og antall ansatte i fagmiljøet:

- Alternativ 1 er et rent kvalitativt krav tilsvarende forslaget for mastergradsstudier
- Alternativ 2 er et kvantitativt minimumskrav

Alternativ 1 forutsetter at det for hvert enkelt doktorgradsstudium gjøres en vurdering av hva som er tilstrekkelig antall og nødvendig kompetanse i fagmiljøet. Størrelsen og kompetansen vurderes ut fra hele den faglige bredden i doktorgradsstudiet, antallet doktorgradsstudenter, kursporteføljen og veiledningsbehovet.

Alternativ 2 et absolutt minimumskrav til antall ansatte i et fagmiljø på et doktorgradsstudium. Det skal være minst åtte årsverk med førsteamanuensis- eller professorkompetanse "over en periode på minst tre år før akkreditering". Kravet om minst åtte årsverk er en videreføring av gjeldende rett, men "førstestillingskompetanse" er erstattet med førsteamanuensis- eller professorkompetanse, og innebærer en skjerping.

Begge de to foreslåtte alternativene skal være en skjerping av gjeldende krav til størrelse og bredde på et fagmiljø. Departementet mener at alternativ 1 er å foretrekke fordi dette gir best fleksibilitet for institusjonene. Begge alternativene forutsetter imidlertid en operasjonalisering av kravet til fagmiljø. NOKUT fastsetter utfyllende kriterier om fagmiljøets størrelse og bredde. Kunnskapsdepartementet ønsker høringsinstansenes vurdering av de to alternativene.

I § 3-3 sjette ledd foreslår departementet at institusjonen må dokumentere at den har rekrutteringspotensial og kapasitet til å knytte minst 15 stipendiater til studiet i løpet av fem år etter oppstart. Videre må institusjonen dokumentere at den kan opprettholde et doktorgradsmiljø med minst 15 stipendiater over tid. Departementet foreslår at minst halvparten av stipendiatene skal ha hovedarbeidsplass ved institusjonen. Dette er en skjerping av gjeldende lovverk som ikke stiller krav til doktorgradsstudentenes arbeidssted og ansettelsesforhold.

5. Akkreditering av institusjon

5.1 Gjeldende rett

Kunnskapsdepartementet har fastsatt standarder og delegert til NOKUT ansvaret å fastsette utfyllende kriterier som skal legges til grunn for institusjonsakkreditering. I dag er statlige og private institusjoner kategorisert som høyskole, vitenskapelig høyskole og universitet.

Institusjonskategoriene innebærer ulike faglige fullmakter til å opprette og nedlegge fag på bachelor-, master- og doktorgradsnivå. Ulike faglige fullmakter er det eneste formelle skillet mellom de ulike institusjonskategoriene.

Standarder for akkreditering av institusjoner følger av studiekvalitetsforskriften § 3-3. NOKUT fastsetter kriterier for akkreditering i egen forskrift basert på departementets forskrift. NOKUT har ansvar for å gi Kunnskapsdepartementet den faglige anbefalingen om hvorvidt en institusjon fyller kravene til akkreditering som universitet, vitenskapelig høyskole eller høyskole.

Kunnskapsdepartementet kan ikke overprøve NOKUTs faglige vurdering, men kan foreta politiske vurderinger når NOKUT har gitt en positiv anbefaling. Dette medfører at NOKUT, på grunnlag av en faglig vurdering foretatt av sakkyndige, avgjør spørsmålet om institusjonen fyller kravene og kan oppnå ny institusjonskategori. Det er Kongen i statsråd som fatter endelig beslutning om institusjonsakkreditering.

5.2 Bakgrunn for endringsforslaget

I strukturmeldingen varsler regjeringen nye krav til institusjonsakkreditering som vitenskapelig høyskole og universitet. Formålet er å styrke og heve kvaliteten ved universiteter og høyskoler.

I siste tiårsperiode har en rekke institusjoner endret institusjonskategori, både til vitenskapelig høyskole og til universitet. Endringene har ført til færre høyskoler, og antall universiteter er doblet fra fire til åtte. Innspill fra institusjonene til strukturmeldingen viser at muligheten for å endre institusjonskategori er en viktig motivasjonsfaktor for kvalitetsutviklingen ved institusjonene. Regjeringen mener at muligheten til å søke om endret institusjonskategori, basert på faglige resultater, bidrar til utvikling og fornyelse i universitets- og høyskolesektoren. Nye krav til institusjonsakkreditering som vitenskapelig høyskole og universitet vil kunne bidra til utvikling og fornyelse i sektoren.

I strukturmeldingen beskrives krav til innholdet i nye kriterier for akkreditering som vitenskapelig høyskole og universitet. Disse er utgangspunktet for endringsforslaget. Strukturmeldingen beskriver følgende krav for institusjonsakkreditering som vitenskapelig høyskole og universitet:

- Universiteter må kunne tilby doktorgradsutdanning i fire fag alene.
- Ved søknad om akkreditering som vitenskapelig høyskole eller universitet må institusjonen dokumentere at den allerede oppfyller kravet om minimum 15 doktorgradsstudenter per program over tid.
- Ved søknad om akkreditering som universitet må institusjonen dokumentere at den har en stabil doktorgradsutdanning
- Ved søknad om akkreditering må institusjonen dokumentere at minimum to av doktorgradsprogrammene har en gjennomsnittlig uteksaminering av fem kandidater per år over en treårsperiode.
- Ved søknad om akkreditering som vitenskapelig høyskole må institusjonen dokumentere at doktorgradsprogrammet uteksaminerer gjennomsnittlig minimum fem kandidater årlig i løpet av en treårsperiode.
- Doktorgradsprogrammene må ha vært tilbudt en tid før status som vitenskapelig høyskole eller universitet kan være aktuelt.
- Institusjonene må dokumentere at doktorgradsprogrammene er godt dekkende for institusjonens faglige profil, det vil si institusjonens hovedområder og ikke kun omfatter mindre deler av institusjonens faglige virksomhet.
- NOKUT skal gjøre en helhetlig vurdering av institusjonen ved søknad om akkreditering som universitet eller vitenskapelig høyskole.
- Samisk høgskole innvilges dispensasjon fra forskriftens kvantitative krav til antall stipendiater som kreves sannsynliggjort for at NOKUT skal kunne akkreditere et nytt doktorgradsstudium.

5.3 Departementets forslag og vurderinger

Kravene til akkreditering av institusjoner er nedfelt i fire paragrafer; § 3-5 har generelle krav, mens spesielle krav til høyskole (§ 3-6), vitenskapelig høyskole (§ 3-7) og universitet (§ 3-8) er regulert i egne paragrafer.

Departementet foreslår at NOKUT som ledd i akkrediteringen skal gjennomføre en helhetlig vurdering av om institusjonens organisering, kvalitetsarbeid og resultater er tilstrekkelig til at institusjonen kan bære de fullmakter institusjonsakkrediteringen gir, jf. § 3-5 andre ledd. En helhetlig vurdering kan gjennomføres på ulike måter. Departementet sender på høring to alternative forslag til hvordan en helhetlig vurdering kan gjennomføres:

- 1) Utgangspunktet for en helhetlig vurdering er at alle krav i lover og forskrifter er fylt. Deretter vurderer NOKUT om institusjonen kan bære de fullmakter institusjonsakkrediteringen gir. Dersom disse ikke er tilfredsstillende oppnår ikke institusjonen akkreditering.
- 2) NOKUT gjennomfører en skjønnsmessig vurdering av kvantitative krav. Etter en helhetlig vurdering kan kravene til institusjonsakkreditering være oppfylt selv om ikke alle kvantitative krav er fylt.

Både departementet og NOKUT er opptatt av at institusjonene arbeider systematisk med videreutvikling av kvaliteten. I forbindelse med en helhetlig vurdering bør NOKUT kunne bidra med faglige råd i forbindelse med videreutvikling av institusjonen og institusjonens kvalitetsarbeid. En helhetlig vurdering bør synliggjøre institusjonens styrker og utviklingsområder. Dette vil gjøre NOKUT til en mer effektiv pådriver for kvalitet i sektoren og gi bedre styringsinformasjon til institusjonene.

Institusjonen er selv ansvarlig for kvaliteten i egen virksomhet. Det er naturlig at institusjonen jevnlig vurderer om krav i lov og forskrifter er fylt. Institusjonens egne vurderinger skal være dokumentert på en slik måte at NOKUT kan benytte dem i sitt tilsynsarbeid.

Akkreditering som høyskole § 3-6

Kravene til akkreditering som høyskole er foreslått endret slik at rekkefølgen på leddene samsvarer med bestemmelsene for akkreditering som vitenskapelig høyskole og universitet.

Departementet foreslår i § 3-6 tredje ledd at institusjoner som søker akkreditering som høyskole skal ha akkreditering for minst ett studietilbud som gir rett til å tildele bachelorgrad alene, og ha uteksaminert lavere grads kandidater i minst tre år. Av dette følger at institusjonen må ha uteksaminert tre helt kull med bachelorkandidater før den kan søke om institusjonsakkreditering. De uteksaminerte kandidatene må være studenter institusjonen selv har tatt opp til studieprogram og ikke innpassede studenter som gjør at institusjonen uteksaminerer kandidater før de tre første kullene har gjennomført studiet med normal progresjon.

Akkreditering som vitenskapelig høyskole § 3-7

Det følger av strukturmeldingen at for å oppnå akkreditering som vitenskapelig høyskole må høyskolen dokumentere at doktorgradsstudiet er godt dekkende for institusjonens faglige profil. Forslaget til ny § 3-7 innebærer at tyngden og hoveddelen av virksomheten innen utdanning, forskning eller kunstnerisk utviklingsarbeid og faglig utviklingsarbeid skal foregå innenfor området for doktorgraden. En vitenskapelig høyskole kan tilby flere doktorgradsutdanninger eller tilsvarende stipendiatprogram der studietilbudene er nært beslektet og innenfor institusjonens faglig hovedområde. For eksempel kan en vitenskapelig høyskole innenfor økonomi tilby ett doktorgradsstudium i mikroøkonomi og ett i makroøkonomi, og en vitenskapelig høyskole innenfor musikk kan tilby et doktorgradsstudium i musikk og akkreditert deltakelse i Stipendiatprogrammet for kunstnerisk utviklingsarbeid.

Det foreslås videre at en vitenskapelig høyskole også skal kunne tilby studietilbud utenfor området for doktorgraden eller tilsvarende stipendiatprogram. Utdanningen må da være en mindre del av institusjonens faglige virksomhet. En vitenskapelig høyskole skal alene ha akkreditering for studietilbud på høyere grads nivå innenfor doktorgraden eller tilsvarende stipendiatprogram faglige

område. Studietilbudene på master- og doktorgradsnivå som legges til grunn for institusjonsakkrediteringen skal dekke en vesentlig del av institusjonens utdanningstilbud, forskning eller kunstnerisk utviklingsarbeid og faglig utviklingsarbeid. Antallet akkrediterte studietilbud på høyere grads nivå er ikke spesifisert fordi dette er av underordnet betydning. Mastergradsstudiene som tilbys skal dekke hele den faglige bredden innenfor institusjonens doktorgrad. Videre foreslår departementet at en vitenskapelig høyskole skal ha uteksaminert kandidater på lavere og høyere grads nivå fra de fleste studietilbud innenfor doktorgradsstudiet eller tilsvarende stipendiatprogramers faglige område.

Videre skal institusjonen dokumentere at den i gjennomsnitt har uteksaminert fem doktorander på doktorgradsstudiet eller tilsvarende stipendiatprogram per år over en treårsperiode før den oppnår akkreditering.

Departementet foreslår å presisere at ved søknad om akkreditering som vitenskapelig høyskole eller universitet må institusjonen dokumentere at den allerede oppfyller kravet om minimum 15 stipendiater per program over tid. Stipendiater er en egen stillingskategori og omfatter personer ansatt som stipendiat. Doktorgradskandidater er et videre begrep som inkluderer alle som tar doktorgrad innen institusjonens program, men som ikke nødvendigvis er en del av fagmiljøet på institusjonen. Doktorgradskandidater kan blant annet omfatte personer fra andre institusjoner uten doktorgradsprogram, personer ansatt på forskningsinstitutter og personer som ikke rakk å bli ferdig i tide og derfor ikke lenger er ansatt i en stipendiatstilling.

Akkreditering som universitet § 3-8

Departementet har i strukturmeldingen lagt til grunn at et universitet er en institusjon med en bred faglig profil. Doktorgradsstudiene skal dekke institusjonens hovedområder og ikke kun omfatte mindre deler av institusjonens faglige virksomhet. Doktorgradsstudiene skal være godt dekkende for institusjonens faglige profil. Kravet om at to av fire doktorgrader skal være sentrale for regionale virksomheters verdiskapning, var begrunnet i et ønske om et visst mangfold av institusjoner innenfor høyere utdanning, jmfør Mjøsutvalgets innstilling NOU 2000: 14. Sett fra et nasjonalt ståsted var det ikke behov for å utvikle kopier av de universitetene man da hadde eller å bygge ut fagområder som var godt dekket. Man ønsket at utvikling mot universitet skulle skje gjennom styrking av institusjonenes eksisterende utdanninger og en økning av kompetanse på områder som var sentrale for verdiskapningen i det regionale næringslivet. Man ønsket at utvikling mot universitet skulle skje gjennom styrking av institusjonenes eksisterende utdanninger og en økning av kompetanse på områder som var sentrale for verdiskapningen i det regionale næringslivet. Departementet ber om høringsinstansenes vurdering av om kravet til regionale virksomheters verdiskapning bør videreføres, jf. § 3-8 tredje ledd i studiekvalitetsforskriften. Departementet vektlegger i denne sammenhengen betydningen av at institusjonene videreutvikler egen profil og at doktorgradsstudiene reflekterer profilen. Utdanningene på lavere og høyere grads nivå skal dekke hele bredden i fagområdene og være innenfor institusjonens faglige profil.

6. Revidering av akkreditering

6.1 Gjeldende rett

NOKUT kan på fritt grunnlag igangsette revidering av eksisterende studietilbud, uavhengig av om det er NOKUT eller institusjonen som har akkreditert dem. Dette innebærer at NOKUT når som helst kan sette i gang en revideringsprosess. NOKUT oppnevner sakkyndige til å gjennomføre evalueringen, jf. studietilsynsforskriften § 1-7. Videre skal NOKUT gi institusjonen en frist på inntil to år for å iverksette tiltak dersom NOKUT finner at vilkårene ikke er i tråd med de krav som stilles. Dersom vilkårene ikke er fylt, skal NOKUT gjøre vedtak om å trekke tilbake akkrediteringen av studietilbudet. Institusjonen må umiddelbart trekke studietilbudet tilbake og iverksette tiltak, godkjent av NOKUT,

som gjør det mulig for studentene å fullføre studiet. I dette ligger det også at institusjonen ikke kan ta opp flere studenter til studiet.

6.2 Bakgrunn for endringsforslaget

Doktorgradsstudiene ved universiteter og høyskoler er ulikt organisert. Brede doktorgradsstudier er ofte organisert med underordnede faglige spesialiseringer. Departementet mener at det er behov for en presisering i bestemmelsen slik at det fremkommer at NOKUT kan trekke tilbake akkrediteringen for ett eller flere fag som er en del av en bredere doktorgradsutdanning. Eksempelvis kan NOKUT trekke tilbake akkrediteringen for tysk eller fransk som del av en doktorgradsutdanning ved et humanistiske fakultet.

6.3 Departementets forslag og vurderinger

NOKUT kan på fritt grunnlag igangsette revidering av akkrediterte studietilbud. Departementet foreslår at NOKUT kan føre tilsyn med kvantitative krav og grunnleggende forutsetninger i universitets- og høyskoleloven uten å oppnevne sakkyndige, jf. endringsforslag i § 1-7 første ledd, bokstav b. Dette vil kunne gi NOKUT et effektivt og målrettet virkemiddel ovenfor institusjoner. NOKUT skal fremdeles oppnevne sakkyndige for å gjennomføre faglige evalueringer av akkrediterte studietilbud.

Departementet foreslår videre en presisering i bestemmelsen om revidering av akkrediterte studier i § 3-9 tredje ledd. Forslaget innebærer at NOKUT gis en eksplisitt hjemmel til å trekke tilbake akkrediteringen for deler av et doktorgradsstudium eller tilsvarende stipendiatprogram. Begrunnelsen for dette forslaget er at organiseringen av doktorgradsutdanningen varierer institusjonene i mellom. Dersom en spesialisering innenfor et bredt doktorgradsstudium ikke tilfredsstiller vilkårene for akkreditering, skal bare dette faget, det vil si denne delen av en doktorgradsutdanningen, miste akkrediteringen.

7. Søknad om akkreditering

7.1 Gjeldende rett

Sakshandling av søknader om akkreditering er regulert i § 3-6 i studiekvalitetsforskriften. Denne bestemmelsen åpner for at NOKUT etter å ha behandlet en søknad om akkreditering kan bestemme at institusjonen ikke kan fremme en "tilsvarende" søknad på nytt før etter en tidsperiode på inntil 2 år, jf. § 3-6 andre ledd. NOKUT har adgang til å fastsette en slik karenstid i "særskilte tilfelle". Denne adgangen gjelder både søknader om "førstegangsakkreditering" som NOKUT tidligere har behandlet og avslått og søknader om akkreditering etter en revidering. NOKUT foretar en helhetsvurdering av spørsmålet om det er behov for en karenstid. Bruk av karenstid kan kun begrunnes i forhold ved studietilbudet. NOKUT skal i tråd med forvaltningsrettslige prinsipper veilede institusjonene i arbeidet med utforming av søknader. Karenstid for søknad om akkreditering etter revidering, vil typisk være aktuelt der institusjonen må ha tid til å sette inn de nødvendige tiltak dersom studiet igjen skal bli akkreditert. Det er i denne sammenhengen viktig å unngå at den videre utviklingen av det aktuelle studiet blir preget av hastverk og manglende kvalitetssikring ved institusjonen. Det vil ikke være tilstrekkelig å endre enkelte små elementer ved studiet, navn eller lignende for at dette skal fremstå som et nytt studium, og så kreve ny behandling av NOKUT.

7.2 Bakgrunn for endringsforslaget

Gjeldende bestemmelsen viser til tilsvarende søknader om akkreditering av studier. Formuleringen "tilsvarende" impliserer at NOKUT kun kan gi karantenevarsel eller karantene for innsending av søknader om akkreditering av lignende typer studier. NOKUT mottar søknader fra institusjoner som ikke har grunnleggende forutsetninger for å fylle kravene i lover og forskrifter. Søknader fra slike

institusjoner avslås, men NOKUT har ikke hjemmel til å bruke karantenevarsel eller karantenetid på forhold som gjelder institusjonen.

7.3 Departementets forslag og vurderinger

Departementet mener at gjentatte søknader fra institusjoner som ikke fyller grunnleggende forutsetninger for akkreditering bør omfattes av karantenebestemmelsen i § 3-6 andre ledd. Dette er forhold som gjelder en hel institusjon, ikke bare et studietilbud. Departementet foreslår på denne bakgrunn å ta ut ordet "tilsvarende" i § 3-11, som er en videreføring av gjeldende bestemmelse i § 3-6.

8. Sluttbestemmelser

8.1 Bakgrunn for endringsforslaget

I strukturmeldingen går regjeringen inn for å gjeninnføre muligheten til å endre institusjonskategori, men vil stramme inn kravene til akkreditering som vitenskapelig høyskole og universitet. Stortinget har gitt sin tilslutning til dette, jf. Innst. 348 S (2014–2015). Kirke-, utdannings- og forskningskomiteen understreker betydningen av at faglige kriterier ligger til grunn for vurderingene av endring av institusjonskategori, men påpeker betydningen av effektive søknadsprosesser hos NOKUT og Kunnskapsdepartementet. Derfor forventer komiteen at NOKUT og departementet legger til rette for effektive og smidige søknadsprosesser og vurderinger samtidig som faglige hensyn ivaretas på best mulig måte.

8.2 Departementets forslag og vurderinger

Alle høyere utdanningsinstitusjoner bør gis en overgangsperiode for å kunne tilpasse eksisterende master- og doktorgradsstudier til nye krav. Dette ble også varslet i strukturmeldingen. I forslaget legges det opp til en overgangsperiode for eksisterende studietilbud, slik at institusjonene får tid til å gjennomgå porteføljen og sikre at eksisterende studier oppfyller de nye skjerpede kravene. For etablering av nye studier vil de nye kravene gjelde fra ikrafttredelsestidspunktet.

Departementet foreslår at eksisterende universitet og vitenskapelige høyskoler skal oppfylle de nye kravene for institusjonsakkreditering innen utløpet av 2018. Tilsvarende overgangsperiode foreslås for akkrediterte studier. Før ikrafttredelsestidspunktet vil ikke institusjoner bli akkreditert i ny kategori.

Departementet er positiv til at høyskoler kan bli universitet eller vitenskapelig høyskole når det er begrunnet i faglig kvalitet, ambisjoner og mål om høyere kvalitet. I tråd med Stortingets forutsetninger og frem til nye kriterier er trådt i kraft vil NOKUT og departementet legge til rette for gode og smidige prosesser og vurderinger samtidig som faglige hensyn ivaretas. Disse prosessene kan inkludere styrket veiledning og målrettede evalueringer. Når ny forskrift er trådt i kraft vil søknader om institusjonsakkreditering følge NOKUTs ordinære søknadsprosedyrer. Departementet ønsker innspill fra institusjonene og NOKUT om hvordan dette arbeidet kan legges opp.